

## Eindrapportage iXperium designteam Dulon College/ROC A12 2018-2019

### *Betekenisvolle opdrachten met visuele aspecten bij Zorg en Welzijn*

#### **Context en praktijkvraag**

Het onderwijs op het Dulon College is gepersonaliseerd en studenten werken in een digitale leeromgeving. De traditionele lessen waarin een docent college geeft zijn zoveel mogelijk vervangen door opdrachten. De student volgt een instructieles waarin de opdracht klassikaal wordt uitgelegd. Daarna gaan de studenten zelf aan de slag, waarbij ze ondersteuning kunnen krijgen van een begeleidingsdocent. De lijst van bronnen die studenten kunnen gebruiken voor de opdracht staat in de digitale leeromgeving, gekoppeld aan de opdracht. De planning van de opdrachten is niet vastgelegd voor de studenten. Zij mogen, tot een bepaalde hoogte, zelf kiezen welke opdrachten ze maken. Deze werkwijze vraagt veel zelfstandigheid van de student.

Docenten van de opleidingen Zorg en Welzijn van Dulon College geven aan dat het bij de beroepsgerichte vakken voor eerstejaars BOL-studenten moeilijk is om een realistisch beroepsbeeld te ontwikkelen. Studenten weten vaak niet waarom de beroepsgerichte vakken belangrijk zijn voor hun werk. Ze leggen geen link tussen het nut en noodzaak van de kennis of vaardigheden die ze met de opdrachten opdoen en het beroep waarvoor ze worden opgeleid. De studenten moeten verder een beroepshouding ontwikkelen om overweg te kunnen met onverwachte en lastige situaties. Dit is bij Zorg en Welzijn vaak ingewikkeld, omdat moeilijk is aan te geven wat goed of fout handelen is in bepaalde situaties: "Het is niet als bij de bakker dat als je het recept volgt, er altijd een goed product uitkomt."

De praktijkvraag die het designteam wilde onderzoeken was hoe opdrachten in de beroepsgerichte vakken voor de eerstejaars BOL-studenten Zorg en Welzijn betekenisvol(ler) kunnen worden gemaakt.

#### **Werkhypothese/ontwerpvrage**

De praktijkvraag is uitgewerkt in de volgende werkhypothese:

##### ***Werkhypothese:***

**Door gebruik van** visueel leermateriaal **verwacht ik voor** beroepsgerichte vakken Zorg en Welzijn **onder** eerstejaars BOL-studenten **te bereiken dat** opdrachten als betekenisvol worden ervaren voor hun beroepspraktijk **doordat** ze het nut en de noodzaak van de te ontwikkelen kennis en vaardigheden zien in de context van hun beroepspraktijk **en dat zien we aan** studenten die tijdens en na het maken van opdrachten nadenken over hun handelen.

#### **Activiteiten**

Bij de start van het designteam hebben de docenten een pitch gegeven over wat ze willen veranderen in het leren van de studenten. Uit de pitches werd duidelijk dat er door de teamleden verschillend uitleg wordt gegeven aan 'betekenisvol onderwijs'. Voor de ene docent is dat meer eigenaarschap bij de studenten leggen. Dit kan bereikt worden door aansluiting te vinden bij de student, gepersonaliseerd leren, maatwerk, meer differentiëren in opdrachten, instructie en meer kijken naar leerbehoeften van de student. Voor andere teamleden zit betekenisvol onderwijs vooral

in de koppeling tussen praktijk en theorie. Een student weet bij elke opdracht wat ze aan de opdracht hebben voor de praktijk. Wat levert het ze op? Het gaat om begrijpen waarom je een opdracht maakt. Studenten zouden zich op deze manier verantwoordelijk voelen voor hun eigen leerproces, omdat ze inzien dat ze hun beroep niet zonder de benodigde kennis en vaardigheden uit kunnen oefenen. Het designteam heeft ervoor gekozen zich te richten op deze laatste invulling van betekenisvol leren en daarbij te onderzoeken hoe het visualiseren van situaties uit de beroepspraktijk kan bijdragen aan het bevorderen van betekenisvol leren.

Een docent uit het designteam heeft literatuuronderzoek gedaan naar het effect van het gebruik van video op motivatie/leeropbrengsten van leerlingen. Hieruit bleek dat een mogelijke effectieve werkvorm is om leerlingen elkaar te laten vertellen over een onderwerp. Ook is het belangrijk dat leerlingen visueel leermateriaal op twee manieren kunnen verwerken, dus niet alleen maar kijken, maar kijken en doen, of kijken en overleggen. Bij het kijken naar een video is het belangrijk dat tekst en beeld gelijktijdig worden aangeboden.

Naast het literatuuronderzoek is er een inventarisatie gemaakt van bestaande betekenisvolle opdrachten en heeft het designteam interviews ouderejaars BBL-studenten interviews laten houden met BOL-studenten. Op basis van de interviews is ervoor gekozen om het ontwerp te richten op het programma van de eerstejaars BOL-studenten. Deze groep heeft het minste ervaring met de beroepspraktijk en kan daardoor het moeilijkst betekenis kan geven aan verschillende onderdelen van de opleiding. Daarnaast is er een design-thinkingsessie met BBL-studenten gehouden, omdat bleek dat docenten moeite hadden om te redeneren vanuit het perspectief van de student. Deze sessie leidde tot goede inhoudelijke gesprekken tussen docenten en studenten.

Tegen het einde van het traject is een sessie geweest waarin een ict-expert van het iXperium/Centre of Expertise Leren met ict een aantal ict-mogelijkheden met betrekking tot visualisatie van lesmateriaal heeft gedemonstreerd. Deze sessie heeft tot inspiratie en nieuwe inzichten geleid, bijvoorbeeld met betrekking tot het gebruik van VR-filmpjes. Deze bieden de mogelijkheid om studenten te laten ervaren wat hun beroepspraktijk inhoudt. Dat is met name voor de BOL-studenten een waardevolle ervaring, omdat ze geen BPV hebben.

### **Product/opbrengst**

Het designteam is er binnen de looptijd van een jaar niet aan toegekomen op basis van de ontwikkelde ontwerpeisen een leerarrangement te ontwerpen en uitproberen. Wel is een kleine pilot gedaan. Op basis van inzichten uit de verschillende activiteiten is aan het eind van het schooljaar een lijst van ontwerpeisen opgesteld waar een leerarrangement met visueel materiaal aan moet voldoen. Vervolgens is aan het begin van het nieuwe schooljaar aan de hand van de opgestelde ontwerpeisen een start gemaakt met het herontwerp van een bestaande les. Hierbij bleek de set van ontwerpeisen erg bruikbaar en nuttig te zijn. Naar aanleiding van de ervaringen met het herontwerp zijn twee aanvullende ontwerpeisen geformuleerd.

#### *Ontwerpeisen voor een leerarrangement met visueel leermateriaal voor Zorg en Welzijn*

- De relevantie van de opdracht is bij aanvang duidelijk doordat studenten weten wat het nut en noodzaak is van de te ontwikkelen kennis en vaardigheden in de context van hun eigen beroepspraktijk.
- Studenten kunnen bij de opdracht hun eigen ervaringen en/of die van anderen gebruiken.
- Bij het uitvoeren van de opdracht verwerken studenten de stof op minstens twee manieren. Kijken en doen, of kijken en overleggen.
- Bij het maken van de opdracht nemen de studenten de rol aan van een professional.
- Studenten krijgen beelden bij de werkzaamheden in de praktijk (bijv. hoe ziet een werkdag eruit en welke vaardigheden heb ik daarbij nodig? Welke metacognitieve vaardigheden heb ik nodig om dagelijks werk uit te voeren? De vertaling van plannen/voorbereiden in het werk naar de studie).

- Bij video's worden tekst en plaatje gelijktijdig aangeboden.
- Studenten krijgen voldoende tijd voor het maken van de opdracht.
- Nadat studenten de opdracht hebben volbracht is er een moment waarop ze de opgedane kennis in de praktijk kunnen herkennen.
- De opdracht maakt gebruik van waargebeurde praktijkvoorbeelden.
- De kennis die wordt ontwikkeld bij het maken van de opdracht sluit aan bij de voorkennis.
- Studenten kunnen kiezen uit verschillende productvormen om aan te tonen dat ze het leerdoel hebben bereikt.

*Aanvullende ontwerpeisen:*

- Het kijken van de filmpjes moet een onderdeel zijn van de opdracht.
- Check wat de doelgroep uit het filmpje haalt om de opdrachten goed aan te laten sluiten. Met gebruik van vaktaal de vertaling meegeven. 'Bij ons noemen we dat ...'. Meer uitleggen van begrippen.

Naast de ontwerpcriteria heeft het designteam ook een lijst met technische eisen opgesteld voor het maken van een filmpje, die met het team van Zorg en Welzijn is gedeeld.

### **Kennis en inzichten**

De ervaringen van de docenten in het designteam hebben ertoe geleid dat ze meer inzicht hebben gekregen in wat ze met het onderwijs binnen Zorg en Welzijn willen en welke perspectieven er hierop zijn binnen het team. Ook hebben ze geleerd om het curriculum meer vanuit het perspectief van de student te bekijken. Dit bleek niet vanzelfsprekend. Er worden vaak impliciete aannames gedaan, bijvoorbeeld over wat studenten of collega's denken. De gesprekken die met studenten zijn gevoerd hebben geleid tot andere en meer onderbouwde inzichten over wat betekenisvol onderwijs voor hen is.

Het traject heeft ook geleid tot meer bewustzijn bij docenten van de onderwerpen die op de lijst van ontwerpcriteria staan. De lijst bevat concrete handvatten voor de docenten om op een eenduidige manier met gerichte onderwijsontwikkeling aan de slag te gaan. De verwachting is dat het werken met de criteria zal zorgen voor een positief effect op de kwaliteit van het onderwijs en een meer kritische blik op betekenisvol onderwijs.

Het was voor het designteam een uitdaging om tot concretisering van de praktijkvraag te komen. Hierbij hebben verschillende factoren een rol gespeeld. De docenten hadden verschillende (impliciete) verwachtingen over wat het designteam zou gaan doen. Daarbij bestond het designteam uit een groot aantal docenten (8). Tegelijkertijd was het team vrij homogeen van samenstelling; de deelnemende docenten maakten allemaal deel uit van hetzelfde team. Docenten van andere opleidingen/sectoren hadden wellicht heel andere invalshoeken ingebracht en wellicht ook voor meer verdieping gezorgd. Verder leefde binnen het team de (onderliggende) wens om het gehele curriculum te herstructureren. Hierdoor was het soms moeilijk de focus te houden op de concrete opdracht van het designteam. Het designteam miste tijdens het proces een ict-rijke experimenteeromgeving waarin verschillende tools konden worden uitgetest. Er is een sessie bij Dulon georganiseerd met de specialist Leren met ict van iXperium/Centre of Expertise Leren met ict, maar pas vrij laat in het traject. Deze sessie gaf nieuwe inzichten in en ideeën over de inzet van ict bij betekenisvol leren. Als deze sessie eerder had plaats gevonden, waren er misschien ook eerder stappen tot concretisering gezet.

De teamleider ziet het traject dat de docenten in het designteam hebben doorlopen als bewustwording en professionalisering. Ook al is het proces niet optimaal verlopen, er is wel veel

geleerd. Er is een deelbare opbrengst en de opgedane inzichten worden vertaald naar de rest van het team.

### Implementatie en vervolg

De lijst met ontwerpeisen wordt in het team Zorg en Welzijn gebruikt voor (her)ontwerp van het curriculum. Daarnaast worden de inzichten en opbrengsten van het designteam gebruikt om het onderwijs verder vorm te geven. De ontwerpcriteria hangen in de werkkamer van de onderwijsontwikkelaars en worden gebruikt als ze nieuwe lessen gaan maken.

De ontwerpeisen kunnen als fundament dienen voor verdere onderwijsontwikkeling met inzet van ict. Het team is in dat kader van plan VR-brillen te gaan aanschaffen, of bijvoorbeeld een 360-graden camera. Ze willen fysiek ervaren hoe het is (het past bij het team om te 'doen') en dan kijken hoe ze het gaan inzetten in het onderwijs. Naar verwachting kunnen de VR-brillen goed gebruikt worden door studenten in BPV-taken.

### Succesfactoren en tips

- De inzet en betrokkenheid van de teamleden was hoog. Er was bij de docenten een sterke motivatie en wens tot onderwijsverbetering en innovatie.
- De grootte van het designteam (8 docenten) en verschillende perspectieven op betekenisvol onderwijs beperkten de slagvaardigheid van het team. Wellicht was er sneller tot concretisering gekomen als leden in subgroepjes aan eigen doelen hadden kunnen werken. Mogelijk had de verheldering van de vraag dan sneller aan de orde kunnen komen, in een meer iteratief proces.
- In het designteam participeerden docenten uit één opleidingsrichting. Ondanks de omvang van deze groep en de verschillende opvattingen erbinnen, zou een meer multidisciplinaire en/of opleidingsoverstijgende samenstelling (zoals met de iXperium designteams beoogd) tot meer 'outside the box' oplossingsrichtingen en wellicht ook meer verdiepend leren hebben kunnen leiden.
- Het is voor de continuïteit van het proces belangrijk als er niet te veel tijd zit tussen de bijeenkomsten. Ook is het goed een vaste tijd of een vast dagdeel te plannen om als team bij elkaar te komen.
- Voor de inhoudelijke continuïteit is het zinvol om per bijeenkomst te reflecteren op wat er is bereikt of gedaan en wat dit betekent voor het vervolg.

### Verantwoording

*Dit iXperium designteam bestond uit acht docenten van de richting Zorg en Welzijn van het Dulon College/ROC A12, een procesbegeleider verbonden aan de lerarenopleiding van de HAN en een onderzoeker van het iXperium/Centre of Expertise Leren met ict. Deze rapportage is opgesteld aan de hand van notulen van de bijeenkomsten, het logboek en de gezamenlijke eindevaluatie.*

*Het designteam heeft gelopen in het kader van de Professionaliseringsagenda van iXperium Gelders mbo.*